

DET KONGELIGE FORNYINGS-,
ADMINISTRASJONS- OG KIRKEDEPARTEMENT

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep
0030 OSLO

Deres ref.
201102850-/SB

Vår ref.
11/2546- AKH

Dato
16.11.2011

Høring – NOU 2011:11 Innovasjon i omsorg

Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet (FAD) viser til Helse- og omsorgsdepartementets (HOD) brev av 22.07.2011 om ovennevnte sak.

Innledning

Økt satsing på innovative løsninger innen omsorgssektoren vil kunne bidra til bedre tjenester til innbyggerne og innsparing for det offentlige ved at varer og tjenester leveres bedre og mer effektivt. Vi mener også at særlig økt vektlegging av næromsorg og herunder en ny pårørendepolitikk vil være viktig å prioritere i oppfølgingen.

Vi har ellers følgende kommentarer til de enkelte kapitler i utredningen:

- Kapittel 2 Perspektiv og sammendrag

Etter FADs vurdering har utvalget lagt fram en god utredning med mye nytenkning på et viktig og stort samfunnsområde. Vi støtter generelt forslagene innenfor de fem hovedgrepene i utredningen; ”næromsorg”, ”nye rom”, ”teknoplan 2015”, et nasjonalt program for kommunal innovasjon, og omsorgsfeltet som et felt for næringsutvikling.

- Kapittel 3 Omsorgsmyter og framtidstema

Ingen merknader.

- Kapittel 4 Innovasjon og omsorg

FAD støtter utvalgets markering av viktigheten av å foreta grundige personvern-vurderinger av nye fremtidige teknologiløsninger innen omsorgsfeltet, og gir tilslutning til de forutsetninger for ivaretagelse av personvernet som framgår av den vedlagte uttalelse fra Datatilsynet (vedlegg 2 til utredningen).

- Kapittel 5 Ny samhandling

Postadresse
Postboks 8004 Dep
N-0030 OSLO
postmottak@fad.dep.no

Kontoradresse
Akersg. 59

Telefon
22 24 90 90
Org. nr.
972 417 785

Administrasjonsavdelingen
Telefaks
22 24 27 14

Saksbehandler
Nancy Zheng Ma
22 24 48 51
akh@fad.dep.no

Utvalget foreslår at det blir igangsatt en prosess med sikte på å etablere en overens-komst på omsorgsfeltet mellom offentlig og frivillig sektor. Det vises i den forbindelse til eksempler fra Storbritannia, Sverige og Danmark.

FAD gjør oppmerksom på at departementet, på vegne av regjeringen, allerede har startet en dialog med ideelle organisasjoner som leverandører av helse- og sosial-tjenester. Siktemålet er å inngå en samarbeidsavtale basert på norske forhold om overordnede prinsipper for et godt samarbeid. Dialogen vil kunne synliggjøre hvordan de ideelle organisasjonenes særtrekk og kvaliteter som tjenesteleverandører kan mobiliseres i arbeidet for å nå de overordnede målene innen helse- og sosialsektoren og tjenester av god kvalitet til riktig pris. En god dialog mellom offentlig sektor og leverandørene er viktig for å øke forståelsen mellom partene om overordnede målsetninger og rammevilkår og hvilke utfordringer partene står overfor.

Målsetningen er at dialogen om en samarbeidsavtale blant annet skal munne ut i etablering av et kontaktforum mellom regjeringen og de ideelle organisasjonene. Kontaktforumet kan møtes en til to ganger i året og drøfte sentrale spørsmål som berører de ideelle organisasjonenes rolle og arbeidsvilkår som tjenesteleverandør.

Utvalget mener at innen 2020 bør anslagsvis 25 prosent av den samlede omsorgssektoren være organisert og drevet som ideell virksomhet. Denne andelen er ifølge utvalget nå på knapt 5 prosent. FAD vil i den forbindelse bemerke at dersom andre enn det offentlige skal levere slike tjenester, er det viktig at dyktige aktører, som de ideelle organisasjonene, finner det attraktivt å levere sine tjenester med god kvalitet og til riktige priser. Det offentlige må legge til rette for dette. Den overordnede målsetningen må være å sikre helse- og sosialtjenester av god kvalitet uavhengig av hvem som drifter tjenesten.

- Kapittel 6 Nye rom

Det framgår av utredningen at det ligger et betydelig kostnadsbesparende potensial i å gi omsorg i hjemmet så lenge som mulig.

Med det lave nivået vi i dag har på bruk av velferdsteknologi, er gevinstpotensialet stort. Som utvalget viser til, en dansk analyse antyder at nærmere 20 prosent av arbeidstiden i omsorgstjenesten helt eller delvis kan løses ved hjelp av ny teknologi. En analyse gjort av NORUT¹ i samarbeid med KS i 2009, har beregnet den samfunnsøkonomiske gevinsten ved bruk av såkalt smarthusteknologi og videobasert kommunikasjon i den hjemmebaserte omsorgen til rundt 8 milliarder kroner i året. Dette illustrerer viktigheten av at bruk av slik teknologi blir et sentralt strategielement i den omleggingen av pleie- og omsorgssektoren som bør komme. Endring i arbeidsformer, og nye måter å organisere arbeidet på er trolig forutsetninger for å hente ut gevinstene ved slike teknologiinvesteringer. Som en følge av dette vil vi peke på betydningen av å få temaet velferdsteknologi sterkere inn i grunn- og etterutdanning for aktuelle kategorier av helse- og omsorgspersonell. Kommunene står sentralt når det gjelder å gjennomføre disse endringene. Teknologien er moden og tilgjengelig til relativt overkommelige kostnader, men har allikevel begrenset utbredelse. Utredningen gir noen svar på hvorfor det er situasjonen. Et forhold som utredningen i liten grad går inn på er informasjons- og kommunikasjonsbehovet som styrende politikere på lokalt nivå vil ha på området. Her tror vi en innsats kan være viktig, og at de berørte departementer bør ta et ansvar i samarbeid med KS.

¹ Northern Research Institute i Tromsø

- Kapittel 7 Ny teknologistøtte

I utvalgets omtale av velferdsteknologi er universell utforming av IKT utelatt. Siden disse områdene i stor grad har samme formål og samme målgruppe i befolkningen, er det viktig å se dem i sammenheng. Det vises her til det arbeid som pågår i FAD/Difi med oppfølging av Ot.prp. nr. 44 (2007-2008) om diskriminerings- og tilgjengelighetslovens § 11 om universell utforming av IKT. Oppfølgingen gjelder bl.a. etablering av en forskrift samt etablering av et tilsyn i Difi. I forskriften konkretiseres plikten til universell utforming bl.a. gjennom internasjonale standarder og retningslinjer.

Det bærende prinsipp for universell utforming er at produkter i alminnelig bruk har et brukergrensesnitt som er så godt at det kan brukes av flest mulig, slik at behovet for dyre spesialløsninger blir minst mulig. Med regulative rammer for bruk av inter-nasjonale, teknologinøytrale standarder ønsker man å legge til rette for markedsdrevet innovasjon som leverer løsninger med best mulig kvalitet til lavest mulig pris. Selv om de politiske virkemidlene varierer noe i ulike land, er hovedretningen i den inter-nasjonale politikikutviklingen den samme (jf. FN-konvensjonen om funksjons-hemmedes rettigheter), og bruk av standarder står sentralt. Slik legges det til rette for utvikling av et internasjonalt marked for universelt utformede IKT-løsninger. Det er rimelig å tro at mange av de løsningene som i dag betegnes som spesialløsninger innen velferdsteknologi (jf. Hagenutvalgets tabeller i kap. 7), i morgen vil være alminnelige og universelt utformede løsninger. Med økt digital kompetanse i befolkningen vil morgendagens eldre og yngre brukergrupper ha større forutsetninger for å ta i bruk, og stille krav til, velferdsteknologiske løsninger som er kjente, enkle, billige og integrert med de IKT-løsningene som allerede er i bruk.

I tiltakene som foreslås bør en derfor søke å unngå å skape konkurransevriddinger mellom såkalt velferdsteknologi og universelt utformede alminnelige IKT-løsninger. I tilretteleggingen for innovasjon og effektiv ressursutnyttelse må en ha morgendagens løsninger i fokus, og legge teknologinøytralitet til grunn for tiltak som fremmer utvikling og innovasjon i omsorgssektoren. Brukermedvirkning som prosessmetode er sentral i utviklingen av universelt utformede løsninger, men er lite omtalt i utredningen i forbindelse med organisering av innovasjonssystemet rundt bruken av velferds-teknologi. Brukermedvirkning på et tidlig stadium, og tiltak for å sikre dette, kan vektlegges som tiltak i større grad. Bruk av velferdsteknologi reiser også som omtalt i NOU-en noen etiske problemstillinger, særlig i forhold til personvern og kvalifisert samtykke. Utredningen foreslår en ny, særskilt lovregulering for å møte disse utfordringene. FAD vil imidlertid få peke på at også eksisterende lovverk, for eksempel bestemmelsene i vergemålsloven om fremtidsfullmakter, kan gi veiledning i den forbindelse.

- Kapittel 8 Ny innsikt

Ingen merknader.

- Kapittel 9 Ny næring

Når det gjelder næringslivet, er feltet omsorgsteknologi utvilsomt interessant for å utvikle norske leverandører og for eksport av slik teknologi, slik utredningen omtaler. Utvalget foreslår å etablere en egen stiftelse (NORCARE) etter svensk modell for å stimulere en slik utvikling. Her bør man kanskje først vurdere eksisterende muligheter for å ivareta behovet, for eksempel Innovasjon Norge. Dette er derfor et område hvor det kan være fruktbart med en

tettere dialog mellom relevante myndigheter, forskningsmiljøer og næringsliv, for å fremme den ønskete næringsutviklingen. FAD stiller seg positivt til å delta i en slik eventuell dialog.

FAD mener at økt oppmerksomhet på innovasjon i forbindelse med gjennomføring av offentlige anskaffelser, kan bidra til å effektivisere tjenesteytingen, bedre kvaliteten og utvikle tjenesteinnholdet. Dette bør derfor stimuleres. Som ansvarlig for regelverket om offentlige anskaffelser, vil vi imidlertid advare mot bruk av offentlige anskaffelser som næringspolitisk virkemiddel slik utvalget her legger opp til. Dette vil lett komme i strid med anskaffelsesregelverkets formål og vil kunne komme i strid med ikke-diskrimineringskravet. Oppdragsgivers mål må være å søke å nå de leverandører som best kan dekke deres behov uavhengig av leverandørens nasjonalitet. Andre virkemidler bør velges dersom det primære målet er nasjonal næringsutvikling.

- Kapittel 10 Økonomiske og administrative konsekvenser

Etter vårt syn krever enkelte av forslagene en noe grundigere utredning av økonomiske og administrative konsekvenser før man kan ta endelig stilling til disse. Vi regner med at HOD vil se på dette i det videre arbeid med saken.

Med hilsen

Michel Midré (e.f.)
avdelingsdirektør

Anne Kristine Hage
rådgiver